

สภาพทั่วไปของภาคใต้

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาสภาพทั่วไป ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ของภาคใต้ รวม 14 จังหวัด และสรุปบทบาทของจังหวัดครึ่งในระดับภาค ความเกี่ยวข้องกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายเพื่อวางแผนโครงสร้าง การพัฒนาต่อไป

ลักษณะทางกายภาพ

1. ขนาดและที่ตั้งและการแบ่งเขตการปกครอง

ภาคใต้มีเนื้อที่ 76,504.769 ตารางกิโลเมตร เป็นส่วนหนึ่งของแหลมมาลายู โดยมีพื้นที่ต่อเนื่องมาจากภาคตะวันตกและสหภาพพม่า ไปจนจรดชายแดนประเทศมาเลเซีย ขนาบด้วยอ่าวไทยทางด้านตะวันออก และทะเลอันดามันทางด้านตะวันตก มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ระหว่าง ละติจูด $5^{\circ} 37'$ ถึง $11^{\circ} 9'$ เหนือและลองจิจูด $98^{\circ} 8'$ ถึง $102^{\circ} 10'$ ตะวันออก เป็นลักษณะแคบยาว มีความยาวประมาณ 750 กิโลเมตร ความกว้างระหว่าง 150-250 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุดอยู่ที่คอคอดกระในเขตจังหวัด ระนอง และชุมพร กว้างประมาณ 50 กิโลเมตร มีทะเลทั้ง 2 ด้าน ของภาคใต้ มีความยาวรวมกันประมาณ 1,672 กิโลเมตร

ภาคใต้แบ่งเขตการปกครองเป็น 14 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบ่งการปกครองออกตามการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็น 107 อำเภอ 18 กิ่งอำเภอ 1,001 ตำบล 6,810 หมู่บ้าน และแบ่งตามการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็น 25 เทศบาล 114 สุขาภิบาล คังรายละเอียดยกในตารางที่ 3.1 และแผนที่ 3.1

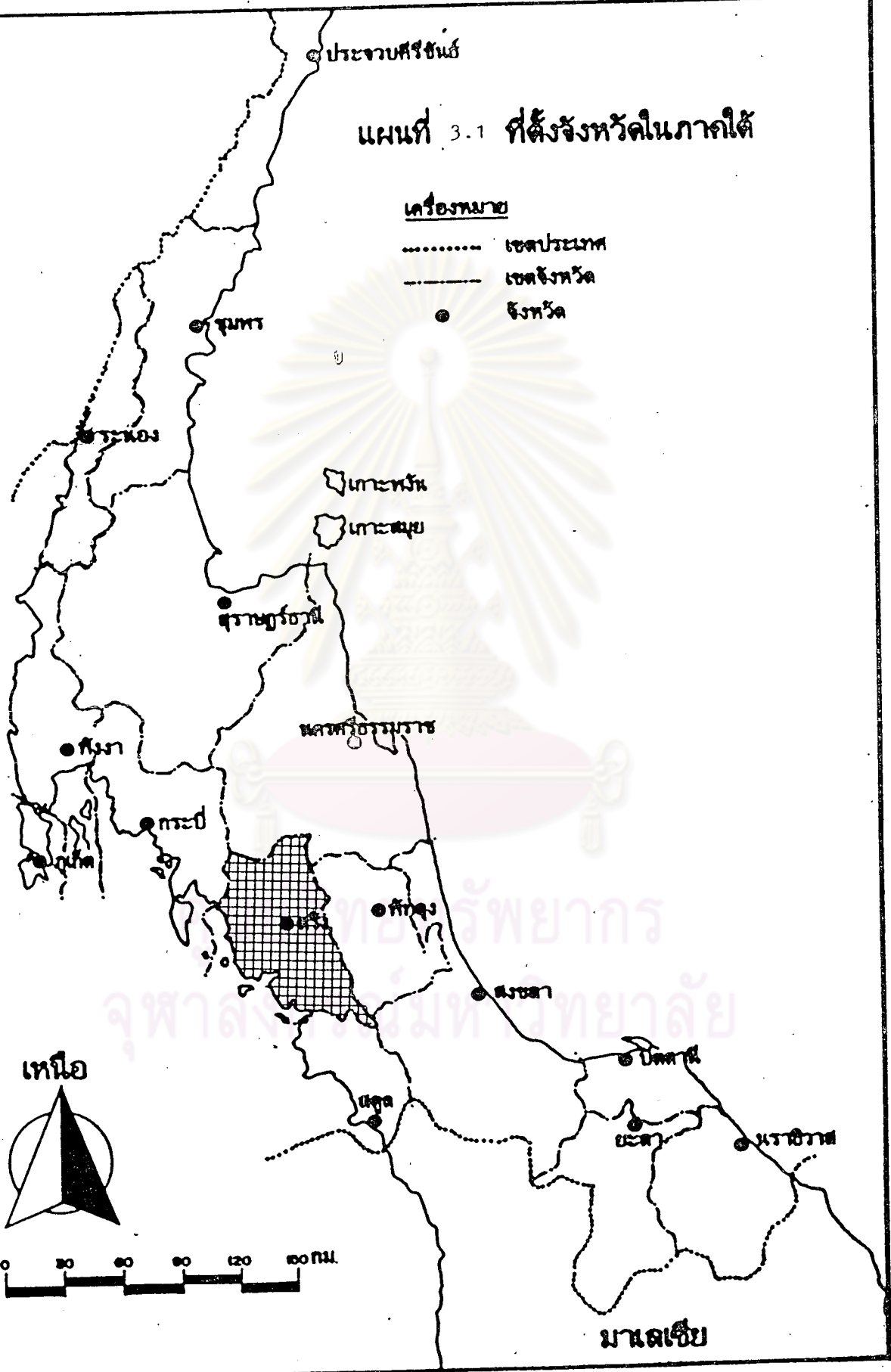
2. สภาพภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของภาคใต้ มีลักษณะเป็นที่ราบ และภูเขาเป็นส่วนใหญ่ โดยมากจะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล และที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีที่ราบหุบเขาเป็นบางส่วน ส่วนภูเขามีลักษณะ

แผนที่ 3.1 ที่ตั้งจังหวัดในภาคใต้

เครื่องหมาย

- ..... เขตประเทศ
- เขตจังหวัด
- จังหวัด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 3.1 การแบ่งเขตการปกครองของภาคใต้ พ.ศ. 2527

ภาค/จังหวัด	อำเภอ	กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
ภาคใต้	107	18	999	6,810	25	114
กระบี่	6	-	47	310	1	5
ชุมพร	6	2	62	544	2	9
ตรัง	6	1	79	501	2	7
นครศรีธรรมราช	16	-	152	1,179	3	18
นราธิวาส	10	2	70	431	2	8
ปัตตานี	8	3	111	570	2	8
พังงา	7	1	47	282	2	7
พัทลุง	5	3	60	492	1	6
ภูเก็ต	3	-	17	100	1	3
ยะลา	6	-	53	282	2	5
ระนอง	4	-	25	132	1	5
สงขลา	10	2	121	909	3	14
สตูล	4	2	34	239	1	3
สุราษฎร์ธานี	16	2	121	839	2	16

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เป็นแนวแกนกลางหรือสันของคาบสมุทร ทอดอยู่ในแนวเหนือใต้ แนวภูเขาที่สำคัญมี 2 แนวคือ ทิวเขาภูเก็ต และทิวเขานครศรีธรรมราช

ทิวเขาภูเก็ต เป็นแนวที่แยกมาจากแนวเขาตะนาวศรี ตรงบริเวณแม่น้ำปากจั่น ทอดตัวมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ กั้นเขตแดนจังหวัด ชุมพร และระนองแล้วเลียบชายฝั่งตะวันตก บริเวณจังหวัดระนองและพังงา ไปจนถึงเกาะภูเก็ตมีความยาวประมาณ 517 ตารางกิโลเมตร

ทิวเขานครศรีธรรมราช เป็นสันของคาบสมุทรทางฝั่งตะวันออก เริ่มจากตอน

ฝนโดยเฉลี่ยสูงสุด ของประเทศประมาณ 2,400 มิลลิเมตร และสูงสุด 4,000 มิลลิเมตรต่อปี
 อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิตลอดปีไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

4. แหล่งท่องเที่ยว

จากลักษณะภูมิประเทศที่มีความได้เปรียบ การมีอาณาเขตติดกับทะเลในแทบ
 ทุกจังหวัด ทำให้ภาคใต้มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความงดงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้
 เป็นอย่างดี สถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาสูง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
 ชายหาด เกาะ ที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ สุราษฎร์ธานี สตูล และจังหวัดสงขลา นอกจากนี้
 สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติแล้ว ยังมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพื้นถิ่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้เอง
 มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

สภาพเศรษฐกิจมหภาค

1. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม และการขยายตัว

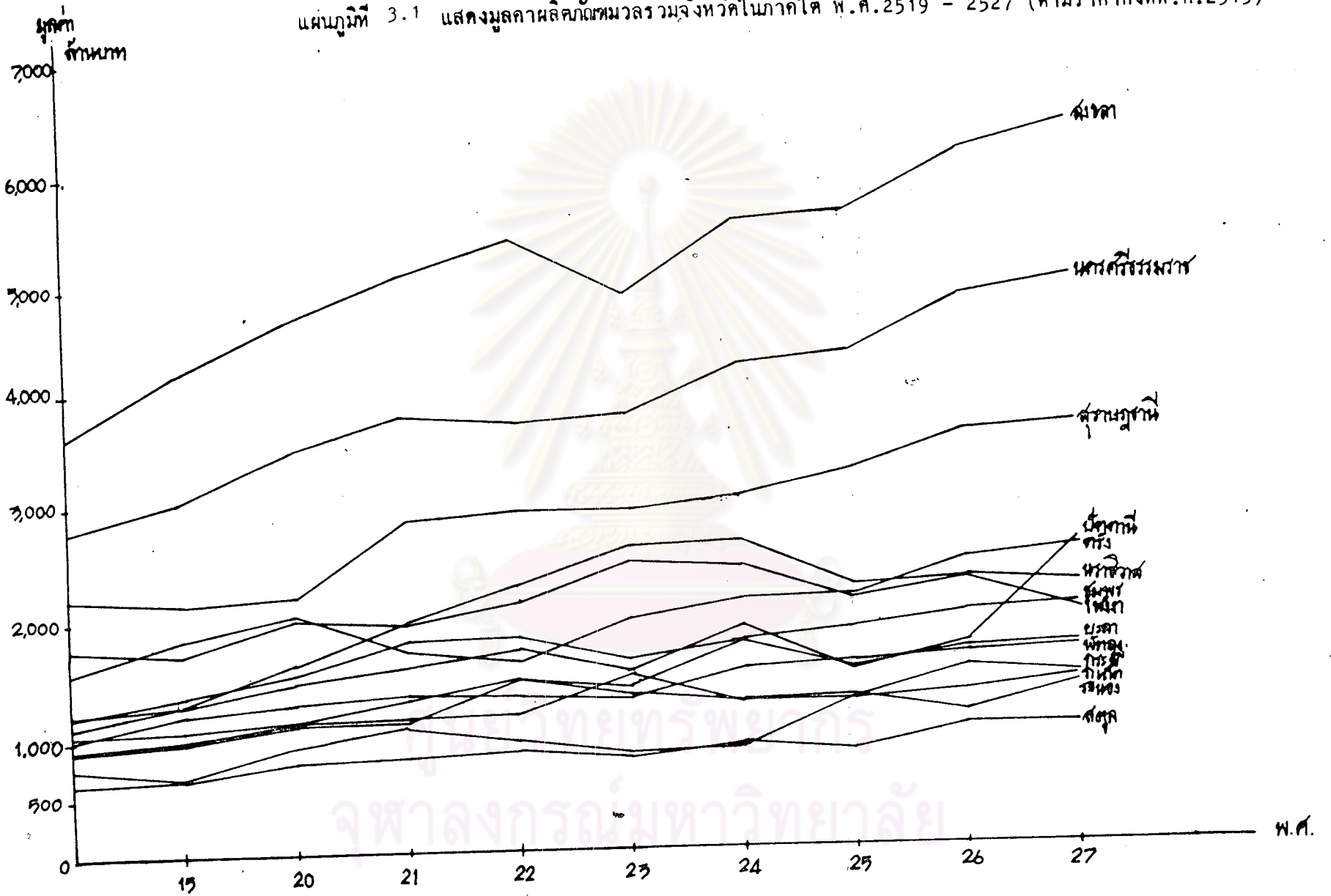
ภาคใต้มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ในปี พ.ศ. 2527 เป็นจำนวนทั้งสิ้น
 34,807.3 ล้านบาท (ตามราคาคงที่ปี พ.ศ. 2515) หรือประมาณร้อยละ 10.46 ของผลิต
 ภัณฑ์มวลรวมของประเทศ โดยได้จากภาคการค้าและบริการ มากที่สุดถึงร้อยละ 44.06 รองลง
 มาในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 40.74 และภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 15.2

อัตราการขยายตัวของทางเศรษฐกิจของภาคใต้ ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2527
 เท่ากับร้อยละ 4.32 ต่อปี ส่วนใหญ่จะเป็นการขยายตัวด้านการค้าและบริการในอัตราส่วนร้อยละ
 6.38 ต่อปี ส่วนภาคเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 3.02 และภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 2.74 ต่อปี
 (ตาราง 3.2 และแผนภูมิที่ 3.1)

2. การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในระดับจังหวัด

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของภาคใต้ ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2527 มีการเปลี่ยนแปลง
 เพิ่มขึ้น 7,164.8 ล้านบาท ได้จัดกลุ่มพื้นที่จังหวัดภาคใต้ออก ตาม ร้อยละ มูลค่าที่เพิ่มขึ้นในภาค
 (Absolute Change) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยหาค่ากลางจากสูตรเท่ากับ $x \pm 1/4 SD$
 และได้ค่ากลางระหว่าง 5.84-8.45 สามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดไผ่พาคใต้ พ.ศ.2519 - 2527 (ตามราคาคงที่พ.ศ.2515)

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนและการจัดกลุ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม และรายได้อุตสาหกรรมของจังหวัดในภาคใต้

การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลิตภัณฑ์

	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม(ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลิตภัณฑ์(ล้านบาท)				รายได้อุตสาหกรรมปี พ.ศ.2527		อัตราการเพิ่ม ผลิตภัณฑ์มวลรวม โดยเฉลี่ยต่อปี	
	พ.ศ.2521	พ.ศ.2527	จำนวน	Relative Ch. ร้อยละ	Absolute Ch. กลุ่ม	ร้อยละ	จำนวน(บาท)	กลุ่ม		
กระบี่	1,069.7	1,472.9	403.2	37.69	1	5.63	3	5,731	3	6.28
ชุมพร	1,806.6	2,031.4	224.8	12.44	3	3.14	3	5,658	3	2.07
ตรัง	1,957.7	2,533.6	575.9	29.42	2	8.04	2	5,333	3	4.90
นครศรีธรรมราช	3,773.1	4,902.6	1,129.5	29.94	1	15.76	3	3,573	3	4.99
นราธิวาส	1,738.6	2,212.7	474.1	27.27	2	6.62	2	4,461	3	4.55
ปัตตานี	1,598.5	2,568.2	969.7	60.66	1	13.53	1	5,241	3	10.11
พังงา	1,995.4	1,958.9	-36.5	-1.89	3	-0.51	3	9,943	1	-0.47
พัทลุง	1,358.8	1,676.3	317.5	23.37	3	4.43	3	3,835	3	3.90
ภูเก็ต	1,125.0	1,420.5	295.5	26.27	2	4.12	3	9,533	1	5.03
ยะลา	1,317.5	1,689.7	372.2	28.25	2	5.20	3	5,521	3	4.71
ระนอง	1,163.3	1,371.6	208.0	17.88	3	2.90	3	14,140	1	2.98
สงขลา	5,042.5	6,340.7	1,298.2	25.75	2	18.12	1	6,450	2	4.29
สตูล	811.5	1,010.0	198.5	24.46	2	2.77	3	5,343	3	4.08
สุราษฎร์ธานี	2,884.0	3,618.2	734.2	25.46	2	10.25	1	5,336	3	4.24
ภาคใต้	27,642.5	34,807.3	7,164.8	100.00		25.92		5,367		4.32

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีรอยละการเพิ่มสูง ได้แก่ สงขลา นครศรีธรรมราช ปัตตานี และสุราษฎร์ธานี
- กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีรอยละการเพิ่มปานกลาง ได้แก่ จังหวัดตรัง และ นราธิวาส
- กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีรอยละการเพิ่มน้อย ได้แก่ กระบี่ ยะลา พัทลุง ภูเก็ต ชุมพร ระนอง สตูล และพังงา

และจากอัตราการเพิ่มในแต่ละจังหวัด (Relative Chage) สามารถหาค่ากลาง ได้เท่ากับ 22.94-29.49 และจัดกลุ่มได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 มีอัตราการขยายตัวระดับสูง ได้แก่ ปัตตานี กระบี่ และ นครศรีธรรมราช
- กลุ่มที่ 2 มีอัตราการขยายตัวระดับปานกลาง ได้แก่ ตรัง ยะลา นราธิวาส ภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี สตูล
- กลุ่มที่ 3 มีอัตราการขยายตัวระดับต่ำ ได้แก่ พัทลุง ระนอง ชุมพร และพังงา

เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยต่อปี เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับภาคใต้ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 4.32 ต่อปี มี จังหวัดที่มีอัตราเพิ่มมากกว่าภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี (ร้อยละ 10.11 ต่อปี) กระบี่ (ร้อยละ 6.28 ต่อปี) นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 4.99 ต่อปี) และ ตรัง (ร้อยละ 4.90 ต่อปี) ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ก็มีอัตราการเพิ่มใกล้เคียงกับภาค ยกเว้นจังหวัด พัทลุง ระนอง และพังงา ที่มีอัตราการเพิ่มน้อยกว่า ร้อยละ 4 โดยเฉพาะพังงา มีอัตราลดลง ถึง ร้อยละ 0.03 ต่อปี แต่อย่างไรก็ดี อาจกล่าวได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของจังหวัด ในภาค ใต้ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ตาราง 3.2)

3. รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร เป็นตัวบ่งชี้ สภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ได้อีก ประการหนึ่ง รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของภาคใต้ในปี พ.ศ.2527 (ตามราคาคงที่ 2515) เท่ากับ 5,367 บาท จังหวัดที่มีรายได้สูงสุดคือ ระนอง เท่ากับ 14,140 บาท รองลงมาคือ ภูเก็ต 9,533 บาท และน้อยที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3,573 บาท (ตาราง 3.2)

เมื่อจัดกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร จังหวัดในภาคใต้ เป็น 3 กลุ่ม ซึ่ง ใดคากกลางระหว่าง 5,745-7,127 บาท สามารถจัดได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1	มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรในระดับสูง ใดแก่ ระนอง พังงา และภูเก็ต
กลุ่มที่ 2	มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรในระดับปานกลาง ใดแก่ สงขลา
กลุ่มที่ 3	มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรในระดับต่ำ ใดแก่ กระบี่ ชุมพร ยะลา สตูล สุราษฎร์ธานี ตรัง ปัตตานี นราธิวาส พัทลุง และนครศรีธรรมราช

จะเห็นได้ว่า รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของจังหวัดในภาคใต้ ค่อนข้างจะเกาะกลุ่มกัน ในระดับต่ำ เพราะมีความแตกต่างกันเกือบ 4 เท่า ระหว่างรายได้เฉลี่ยสูงสุดและเป็นแหล่งแร่ที่สำคัญของภาค จึงทำให้มีรายได้ต่อหัวสูงมาก ทั้ง ๆ ค่าเฉลี่ย ในระดับภาคใต้ และจังหวัดส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้เฉลี่ยของประชากรไม่มากนัก

4. การเงิน-การธนาคาร

สถาบันการเงินเป็นแหล่งระดับเงินออม และปล่อยสินเชื่อเพื่อการลงทุน ในปี พ.ศ. 2526 ภาคใต้ มีจำนวนสถาบันการเงินทั้งหมด 287 แห่ง (ตาราง 3.4) มียอดเงินฝากรวมทั้งสิ้น 26,845 ล้านบาท โดยเพิ่มจากปี พ.ศ. 2521 ประมาณ 15,975.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 147.03 ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวทางเงินฝากค่อนข้างสูง เงินฝากของทุกจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น สามารถจัดกลุ่มจากสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของยอดเงินที่ฝากเพิ่มของภาคในแต่ละจังหวัดเป็น 3 กลุ่ม คว้การหาคากกลางจากสูตร $x \pm 1/4 SD$ ที่ได้เท่ากับ 6.35-9.04 ใดดังนี้

กลุ่มที่ 1	มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระดับสูง ใดแก่ สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี
กลุ่มที่ 2	มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระดับปานกลาง ใดแก่ ภูเก็ต ตรัง และยะลา
กลุ่มที่ 3	มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระดับต่ำ ใดแก่ นราธิวาส พังงา ชุมพร ระนอง ปัตตานี พัทลุง กระบี่ และสตูล

ตารางที่ 3.3 ปริมาณเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์รายจังหวัดในภาคใต้ พ.ศ.2521-2526

(ล้านบาท)

จังหวัด	พ.ศ.2521			พ.ศ.2526			อัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่าง			
	เงินฝาก	สินเชื่อ	คุณภาพ	เงินฝาก	สินเชื่อ	คุณภาพ	พ.ศ. 2521 - 2526			
							จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กระบี่และสตูล	319.7	206.7	113.0	926.8	671.2	255.6	607.1	3.80	464.5	3.50
ชุมพร	701.9	371.8	330.1	1,508.9	1,033.3	475.6	807.0	5.05	661.5	4.98
ตรัง	858.2	546.9	311.3	1,962.9	1,188.9	774.0	1,104.7	6.91	642.0	4.83
นครศรีธรรมราช	1,306.4	832.7	473.7	5,253.1	1,901.6	1,351.5	1,946.7	12.18	1,068.9	8.05
นราธิวาส	452.5	288.5	164.0	1,312.4	876.8	435.6	859.9	5.38	588.3	4.43
ปัตตานี	325.8	454.7	-128.9	987.6	686.7	300.9	661.8	4.40	232.0	1.75
พังงา	813.9	248.8	565.1	1,647.5	948.9	698.6	833.6	5.22	700.1	5.27
พัทลุง	312.3	169.4	142.9	772.3	641.0	131.3	460.0	2.88	471.6	3.55
ภูเก็ต	1,383.4	1,103.0	280.4	2,797.9	2,196.9	601.0	1,414.5	8.85	1,093.9	8.24
ระนอง	481.8	209.9	271.9	1,228.5	520.2	708.3	746.7	4.67	310.3	2.34
ยะลา	646.1	362.9	283.2	1,668.9	1,061.8	607.1	1,022.8	6.40	698.9	5.26
สงขลา	2,208.7	1,694.0	514.7	6,041.4	6,970.5	-929.1	3,832.7	23.99	5,276.5	39.74
สุราษฎร์ธานี	1,054.8	598.0	456.8	2,736.8	1,668.5	1,068.3	1,682.0	10.53	1,070.5	8.06
รวม	10,865.5	7,087.3	3,778.2	26,845.0	20,366.3	6478.7	15,979.5	100.00	13,279	100.0

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

ตารางที่ 3.4 สรุปผลการพัฒนาคานเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคใต้

จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์	สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ ที่เพิ่มขึ้นในภาค	อัตราการเปลี่ยนแปลง ผลิตภัณฑ์มวลรวม	รายได้เฉลี่ย ต่อหัวปชก.	สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นในภาค เงินฝาก สินเชื่อ	การรวม	ค่าเฉลี่ย	กลุ่ม	
กระบี่	3	3	1	3	3	3	16	2.67	3
ชุมพร	3	3	3	3	3	3	18	3.0	3
ตรัง	2	2	2	3	2 ^๕	3	14	2.33	2
นครศรีฯ	1	1	1	3	1	2	9	1.5	1
นราธิวาส	2	2	2	3	3	3	15	2.5	2
ปัตตานี	2	1	1	3	3	3	13	2.17	2
พังงา	3	3	3	1	3	3	16	2.66	3
พัทลุง	3	3	3	3	3	3	18	3.0	3
ภูเก็ต	3	3	2	1	2	2	13	2.17	2
ยะลา	3	3	2	3	2	3	16	2.67	3
ระนอง	3	3	3	1	3	3	16	2.67	3
สงขลา	1	1	2	2	1	1	8	1.33	1
สตูล	3	3	2	3	3	3	17	2.83	3
สุราษฎร์ธานี	1	1	2	3	1	2	13	2.17	2

หมายเหตุ คากกลาง = 2.16-2.53

ส่วนในด้านการไหลเงินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2525 เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ.2521 ประมาณ 13,279 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 107.36 จากเดิม ซึ่งนับว่า มีอัตราการขยายตัวทางด้านการเงินเชื่อในระดับสูง สามารถจัดกลุ่มจากสัดส่วน ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของ ภาคในแต่ละจังหวัด เป็น 3 กลุ่ม โดยโคคากกลางเท่ากับ 5.33-10.06 และจัดกลุ่มได้ดังนี้

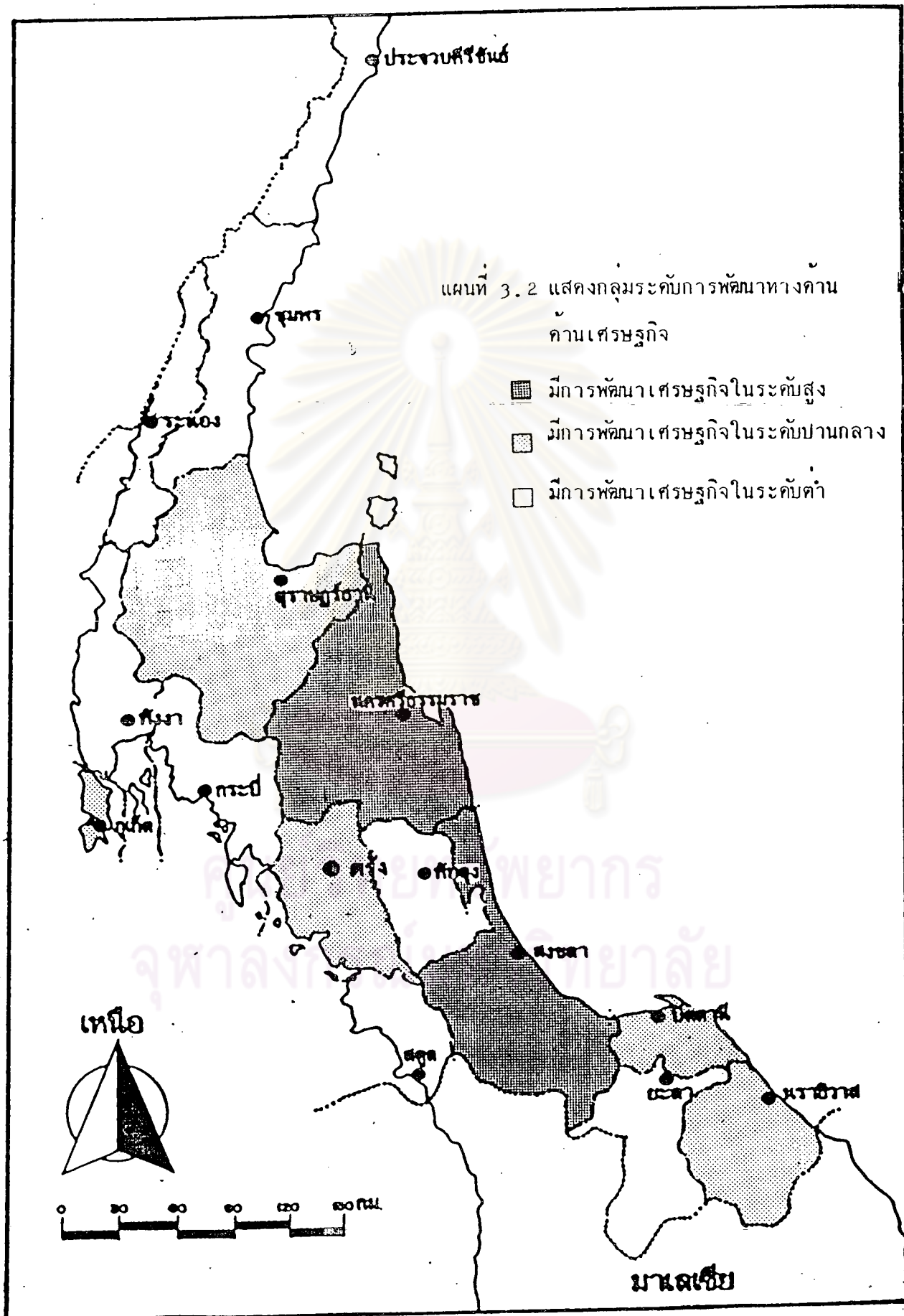
- กลุ่มที่ 1 มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระดับสูง ได้แก่ สงขลา มากถึง ร้อยละ 39.74
- กลุ่มที่ 2 มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระดับปานกลาง ได้แก่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
- กลุ่มที่ 3 มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นระดับต่ำ ได้แก่ พังงา ยะลา ชุมพร ตรัง นราธิวาส พัทลุง ระนอง ปัตตานี กระบี่ และสตูล

5. ระดับการพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจมหภาคในระดับจังหวัด

จากสภาพทางเศรษฐกิจระดับภาคใต้ ซึ่งพิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นในภาค การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร สัดส่วนเงินฝาก และสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นในภาค ได้นำมาจัดกลุ่มระดับการพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจได้ดังนี้(แผนที่ 3.3)

- กลุ่มที่ 1 มีระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์สูง ได้แก่ จังหวัดสงขลา และ นครศรีธรรมราช
- กลุ่มที่ 2 มีระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง ได้แก่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ปัตตานี ตรัง และนราธิวาส
- กลุ่มที่ 3 มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ พังงา กระบี่ ยะลา ระนอง สตูล ชุมพร และพัทลุง

เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างแรงงาน ระหว่างปี พ.ศ.2513 กับ 2525 พบว่า มีโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย กล่าวคือแรงงานในภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนลดน้อยลง คือ จากร้อยละ 82.3 ในปี 2513 ลดลงเป็นร้อยละ 74.8 ในปี 2523 พร้อมกันนั้นได้มีการเพิ่ม จากร้อยละ 5.1 เป็นร้อยละ 7.4 และในภาคพาณิชย์กรรมเพิ่มจากร้อยละ 12.0 เป็นร้อยละ 16.9

สาขาการผลิตที่สำคัญ

เศรษฐกิจของภาคใต้นั้นขึ้นอยู่กับผลิตผลไม้ที่ประเภทไค้แก่ ผลิตผลจากยางพารา เหมืองแร่ การประมง การค้าส่ง การค้าปลีก และอุตสาหกรรมแปรรูปจากสินค้าเกษตรส่วนใหญ่แล้ว ผลิตผลต่าง ๆ ของภาคใต้จะเป็นสินค้าสำหรับตลาดต่างประเทศ ราคาของผลิตผลมักจะขึ้นลงตามอุปสงค์และอุปทานของตลาดโลก

1. การเพาะปลูก ภาคใต้อาศัยผลิตผลจากการเพาะปลูกคิดเป็นมูลค่า 7,540 ล้านบาท (ตามราคาคงที่ พ.ศ.2515) หรือคิดเป็นร้อยละ 21.7 ของมูลค่าผลิตผลทั้งหมด จึงอาจกล่าวได้ว่า การเพาะปลูกเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดสาขาหนึ่ง พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ ไค้แก่ พืชสวน ยางพารา พืชน้ำมัน ผลไม้ และข้าว จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมาก ไค้แก่ จังหวัดต่าง ๆ ทางชายฝั่งตะวันออกของภาค ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นที่ราบมากกว่าชายฝั่งตะวันตก ยกเว้นจังหวัดตรัง ซึ่งมีพื้นที่ราบมากกว่าครึ่งหนึ่ง สามารถเพาะปลูกพืชไค้ดี เช่นเดียวกับทางชายฝั่งตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งยางพารา ที่มีอยู่ประมาณร้อยละ 11.34 ของพื้นที่ปลูกยางในภาคใต้ และมากเป็นอันดับ 3 รองจากสงขลา และนครศรีธรรมราช (ดูตารางที่ 3.5)

2. การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ของภาคใต้นับว่ามีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะขาดทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ จังหวัดที่มีการเลี้ยงสัตว์มาก ไค้แก่ นครศรีธรรมราช สงขลา และสุราษฎร์ธานี มูลค่าผลิตผลสาขาปศุสัตว์ พ.ศ. 2527 เท่ากับ 1,431.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.11 ของมูลค่าผลิตผลทั้งหมดของภาค

3. การประมง การประมงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญประเภทหนึ่งของภาคใต้ มูลค่าผลิตผล 2527 เท่ากับ 3,088.3 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 8.87 ของมูลค่าผลิตผลทั้งหมดของภาค นับว่าเป็นอันดับที่ 2 รองจากการรกรกสิกรรมการประมงของภาคใต้อส่วนใหญ่เป็นการประมงน้ำเค็ม ในขณะที่การประมงน้ำจืดมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนการประมงน้ำเค็มนั้น ในปี 2526 ประเทศไทยจับสัตว์น้ำเค็มได้ 2,099,986 ตัน ในจำนวนนี้เป็นผลผลิตจากภาคใต้ ร้อยละ 54.14 โดยมาจากจังหวัดชายฝั่งตะวันออก ร้อยละ 34.04 และจากจังหวัดชายฝั่งตะวันตก ร้อยละ 20.10 จังหวัดที่จับสัตว์น้ำเค็มไค้มากที่สุดใภาคใต้ คือสงขลา ปริมาณ 336,503 ตัน รองลงมาไค้แก่ ตรัง 125,378 ตัน และระนอง 97,866 ตัน (ดูตาราง 3.6 และแผนภูมิ 3.2 ประกอบ)

ตารางที่ 3-5 เนื้อที่ปลูกยางพารา พ.ศ. 2521

จังหวัด	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ทั้งประเทศ	8,866,863	(100.0)
ภาคตะวันออก (ไคแก ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด)	822,892	(9.28)
ภาคใต้	8,043,971	(90.72)
ชุมพร	64,747	(0.81)
ระนอง	21,177	(0.26)
พังงา	426,654	(5.30)
ภูเก็ต	91,641	(1.14)
กระบี่	535,988	(6.66)
ตรัง	911,786	(11.34)
สุราษฎร์ธานี	782,895	(9.73)
นครศรีธรรมราช	1,215,377	(15.11)
พัทลุง	443,464	(5.51)
สตูล	143,896	(1.79)
สงขลา	1,400,798	(17.42)
ปัตตานี	302,252	(3.76)
ยะลา	875,550	(10.89)
นราธิวาส	826,746	(10.28)

ที่มา : สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การยาง

แผนภูมิที่ 3.2 แสดงปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่จับได้ในภาคใต้ พ.ศ. 2520 - 2526

ปริมาณ (ตัน)

400,000

200,000

100,000

8

6

4

2

0

2520

21

22

23

24

25

26

มณฑล

สงขลา

ปัตตานี

ยะลา

นราธิวาส

สตูล

ภูเก็ต

กระบี่

พิจิตร

ศูนย์วิทยุโทรพัชกร
วิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3.6 ปริมาณการประมงน้ำเค็ม ปี พ.ศ. 2526

หน่วย : ตัน

เขต	ปริมาณ	%
ทั่วประเทศ	2,099,986	100.0
เขต 1 (ภาคตะวันออก)	256,691	12.22
เขต 2 (ภาคกลาง)	706,376	33.64
เขต 3 (ภาคใต้ฝั่งตะวันออก)	714,821	34.04
เขต 4 (ภาคใต้ฝั่งตะวันตก)	422,098	20.10
ภาคใต้	1,136,919	100.0
สงขลา	372,272	32.75
ตรัง	125,378	11.03
ระนอง	97,866	8.61

ที่มา : กรมประมง

การประกอบการประมงในปัจจุบันประสบปัญหาแหล่งทำการประมงลดน้อยลง อันเนื่องมาจากการประกาศขยายเขตเศรษฐกิจ 200 ไมล์ ของต่างประเทศ ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่ได้จากการประมงทะเลลดลง จึงมีแนวโน้มว่ากิจการประมงน้ำกร่อยจะได้รับการพัฒนามากขึ้นในอนาคต การประมงน้ำกร่อยที่สำคัญในภาคใต้ ได้แก่ การทำนากุ้ง โดยเฉพาะกุ้งก้ามกราม โดยทำกันมากที่จังหวัดสงขลา สุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช และพังงา นอกจากนี้เป็นการเลี้ยงหอยแครงและหอยนางรม เป็นต้น

4. การประกอบการป่าไม้ ภาคใต้มีผลผลิตจากป่าไม้ หักไม้ท่อนจากป่าบก และผลิตไม้พื้น และถ่านจากป่าโกงกาง ในปี พ.ศ. 2527 มีมูลค่าการผลิตสาขาป่าไม้เท่ากับ 2,120.5 ล้านบาท (ตามราคาคงที่) ผลิตได้มากที่สุดที่จังหวัดปัตตานี ร้อยละ 36.97 แต่ส่วนใหญ่จะได้จากจังหวัดทางชายฝั่งทะเลอันดามัน ถึงร้อยละ 61.07 มากในจังหวัด ระนอง กระบี่ พังงา และตรัง (เป็นมูลค่า 243.2 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 11.47 ของภาคใต้)

ผลจากการทำป่าไม้ทำให้เนื้อที่ป่าลดน้อยลงกล่าวคือ ใน พ.ศ. 2521 ภาคใต้มีเนื้อที่ป่าไม้ 17,603 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 24.9 ของเนื้อที่ภาคใต้ทั้งหมด และใน พ.ศ. 2525 เนื้อที่ป่าไม้ลดลงเป็น 16,442 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 23.3

คิดเป็นสัดส่วนของเนื้อที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายไปร้อยละ 6.6

5. การผลิตแร่ดีบุก แร่ดีบุกเป็นแร่สำคัญที่สุด เมื่อพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกเปรียบเทียบกับแร่อื่น ๆ ใน พ.ศ.2525 แร่ดีบุกมีมูลค่าถึงร้อยละ 91.9

แร่ดีบุกเป็นแร่สำคัญที่สุดของภาคใต้เช่นกันในปี 2526 ประเทศไทย ผลิตแร่ดีบุกได้ทั้งสิ้น 27,225 เมตริกตัน ในจำนวนนี้เป็นผลผลิตจากภาคใต้ 22,173 เมตริกตันหรือร้อยละ 81.4 พื้นที่ที่ผลิตแร่ดีบุกได้ปริมาณสูง ได้แก่ บริเวณพังงา-ตะกั่วป่า ภูเก็ต และระนอง

แม้ว่าแร่ดีบุกจะเป็นแร่ที่มีมูลค่าการผลิตสูงก็ตาม แต่แนวโน้มการผลิตแร่ดีบุกมีสถานการณ์ที่ไม่ดีนัก ในปี 2526 ภาคใต้ผลิตแร่ดีบุกได้ 22,173 เมตริกตัน ลดลงจากปี 2525 ซึ่งผลิตได้ 29,871 เมตริกตัน คิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 25.8 (ดูแผนภูมิ ที่ 3.3)

6. อุตสาหกรรม ใน พ.ศ.2527 ภาคใต้มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 6,281 โรง เพิ่มขึ้นจาก 4,009 โรง ในปี 2520 หรือเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.1 ต่อปี ทั้งนี้จังหวัดที่มีโรงงานตั้งอยู่มากได้แก่ นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี ส่วนจังหวัดที่มีโรงงานน้อยที่สุดได้แก่ พังงา กระบี่ และระนอง

สำหรับประเภทอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภค การผลิตสินค้าชั้นกลางและสินค้าทุนยังมีน้อยมาก ทั้งนี้บริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออกจะมีอุตสาหกรรมผลิตภัณฑจากทะเลและอุตสาหกรรมผลิตยางพาราอยู่หนาแน่น ส่วนภาคใต้ฝั่งตะวันตกนั้นเป็นอุตสาหกรรมเหมืองแร่ โรงเลื่อย และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑจากไม้

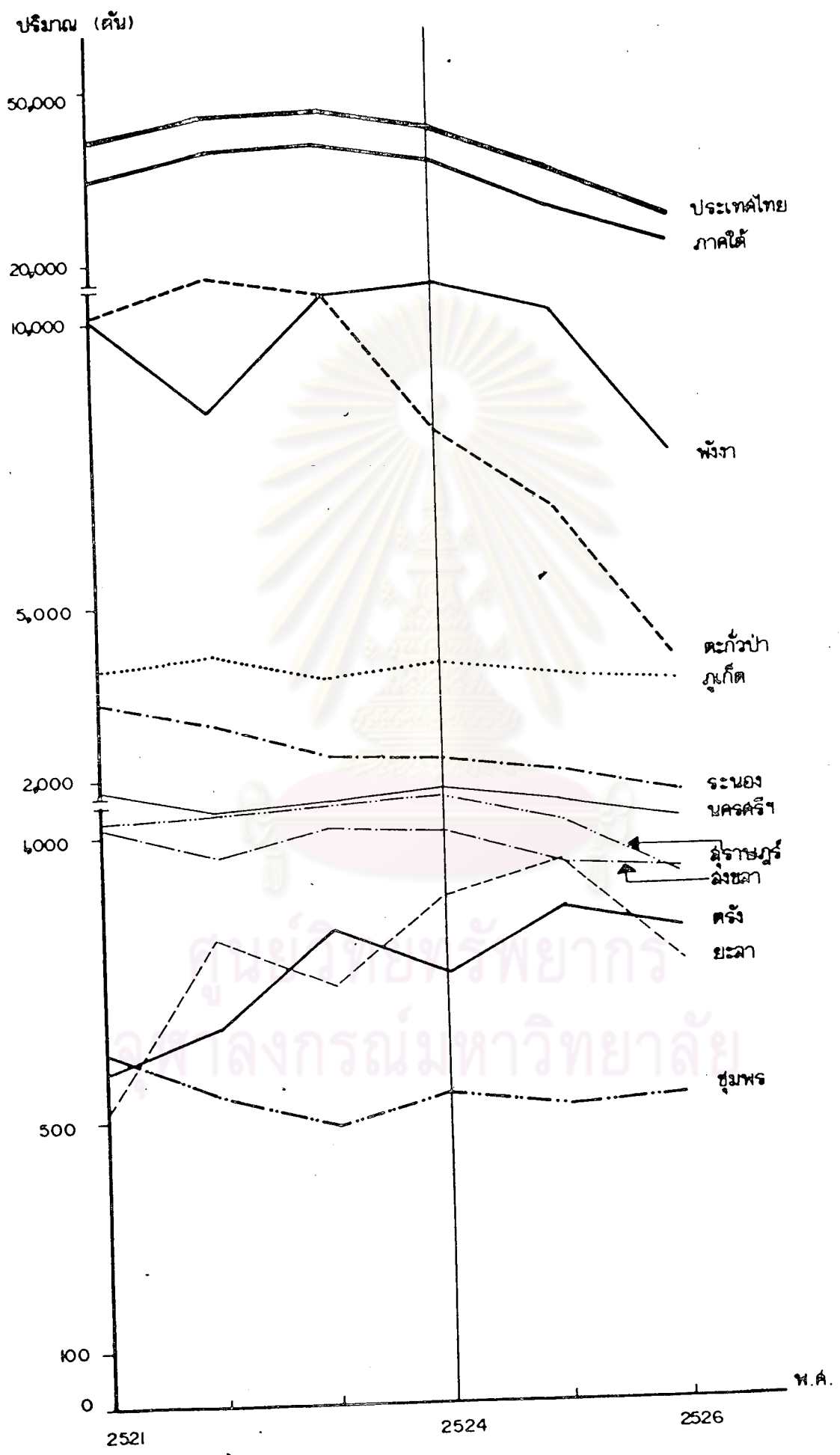
ส่วนหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศของภาคใต้ ได้แก่ การพัฒนาก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่สงขลาและภูเก็ต การพัฒนาพลังงานไฟฟ้าที่สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ยังมีเมืองหลักอยู่ที่สงขลา-หาดใหญ่ และเมืองหลักเตรียมการพัฒนาที่ภูเก็ตและสุราษฎร์ธานี

ลักษณะประชากร

1. ขนาดและการกระจายของประชากร

พ.ศ.2527 ภาคใต้มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 6,299,876 คน หรือเท่ากับร้อยละ 12.4 ของประชากรทั้งประเทศ จังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ นครศรีธรรมราช ซึ่งมีประชากรถึง 1,324,577 คน รองลงไปได้แก่ สงขลา จำนวน 958,565 คน และสุราษฎร์ธานี 662,653 คน จังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ ระนอง ซึ่งมีประชากรเพียง 95,109 คน

แผนภูมิ 3.3 แนวโน้มการผลิตแร่ดีบุก

2. ความหนาแน่น

ในปี พ.ศ. 2527 ภาคใต้มีความหนาแน่นประชากร เท่ากับ 82 คน ต่อตารางกิโลเมตร ปรากฏว่าจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรสูงสุด คือ 267 คนต่อตารางกิโลเมตร และจังหวัดระนอง มีความหนาแน่นประชากรต่ำที่สุดคือ 29 คน ต่อตารางกิโลเมตร ถ้าหากจัดกลุ่มจังหวัดตามความหนาแน่น ของประชากร เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งหาค่ากลาง จากสูตร $\bar{x} \pm 1/4 SD$ ไคค่ากลาง ระหว่าง 84-118 สามารถจัดได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ความหนาแน่นของประชากรระดับสูง มี 4 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต ปัตตานี สงขลา และนครศรีธรรมราช
- กลุ่มที่ 2 ความหนาแน่นของประชากรระดับกลาง มี 3 จังหวัด ได้แก่ นราธิวาส พัทลุง และตรัง
- กลุ่มที่ 3 ความหนาแน่นของประชากรระดับต่ำ มี 7 จังหวัด ได้แก่ สตูล ยะลา กระบี่ สุราษฎร์ธานี พังงา ชุมพร และระนอง

3. การเปลี่ยนแปลงประชากร

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรใน ปี พ.ศ. 2521-2527 จะเห็นว่าทุกจังหวัด มีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้น จังหวัดที่เพิ่มมากที่สุดใภาคคือ สงขลา รองลงมา ได้แก่ นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.59, 16.38 และ 11.67 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งภาค จังหวัดที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คือ ระนอง เป็น ร้อยละ 2.24 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งภาค (ดูตารางที่ 3.7)

ได้นำอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรมาจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งหาค่ากลาง ไคระหว่าง 4.68-5.74 และจัดกลุ่มได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 การเปลี่ยนแปลงประชากรอยู่ในระดับสูงมี 3 จังหวัด ได้แก่ สงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี
- กลุ่มที่ 2 การเปลี่ยนแปลงประชากรอยู่ในระดับปานกลางมี 4 จังหวัด ได้แก่ นราธิวาส ตรัง กระบี่ และปัตตานี
- กลุ่มที่ 3 การเปลี่ยนแปลงประชากรอยู่ในระดับต่ำมี 6 จังหวัด ได้แก่ ยะลา พัทลุง ชุมพร สตูล พังงา และภูเก็ต

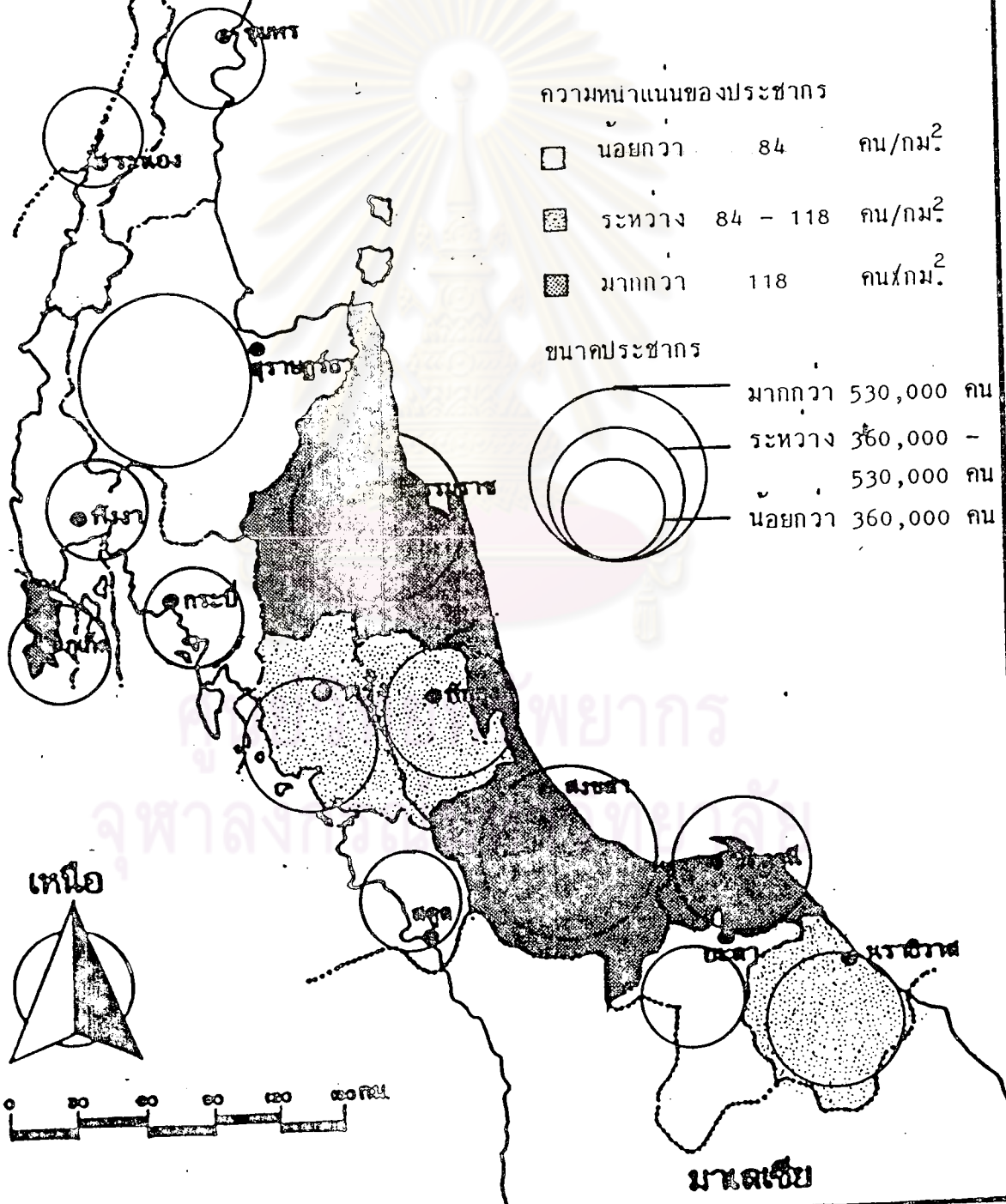
ตารางที่ 3.7 ขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร และการเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดในภาคใต้พ.ศ. 2521-2527

จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม)	ประชากร 2521		ประชากร 2527		การเปลี่ยนแปลง '21-'27		% การเพิ่มต่อปี	27
		จำนวน	ความหนาแน่น	จำนวน	ความหนาแน่น	จำนวน	ร้อยละ		
กระบี่	4,624.308	198,719	43	250,110	54	51,391	6.09	4.31	
ชุมพร	10,788.35	311,873	29	347,499	32	35,626	4.22	1.90	
ตรัง	5,216.65	400,678	77	461,229	88	60,551	7.18	2.52	
นครศรีธรรมราช	10,168.9	1,186,462	117	1,324,577	130	138,115	16.38	2.73	
นราธิวาส	4,227.72	415,359	97	484,131	113	68,772	8.16	2.76	
ปัตตานี	2,106.62	423,562	201	474,277	225	50,715	6.02	2.00	
พังงา	4,099.75	161,333	39	191,178	47	29,845	3.54	3.08	
พัทลุง	3,787.06	386,613	102	422,821	112	36,208	4.30	1.56	
ภูเก็ต	538.72	124,001	230	145,229	270	21,228	2.52	2.85	
ยะลา	4,715.84	253,738	53	297,851	63	44,113	5.23	2.90	
ระนอง	3,425.60	76,256	22	95,109	28	18,853	2.24	4.12	
สงขลา	7,322.03	801,847	110	958,565	131	156,718	18.59	3.26	
สตูล	2,669.05	152,134	58	184,647	69	32,513	3.86	3.56	
สุราษฎร์ธานี	12,811.10	564,286	44	662,653	52	98,367	11.67	2.91	
ภาคใต้	76,504.76	5,456,861	71	6,299,876	82	843,015	100.0	2.58	

ที่มา : กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ประเทศไทย

แผนที่ 3.3 แสดงขนาดและความหนาแน่นของประชากร
ปี พ.ศ. 2527

ระบบชุมชนของภาคใต้

ศูนย์กลางชุมชนที่เป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลของภาคมีทั้งหมด 25 แห่ง แบ่งออกเป็นเทศบาลเมือง 17 แห่ง และเทศบาลตำบล 8 แห่ง จังหวัดที่มีศูนย์กลางชุมชนระดับเทศบาล มากที่สุดคือ จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจังหวัดละ 3 แห่ง

ถ้าพิจารณาขนาดของประชากร ในปี พ.ศ. 2525 สามารถแบ่งกลุ่มชุมชนเป็น 5 กลุ่ม คือ ชุมชนที่มีขนาดใหญ่มาก คือเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีประชากรมากกว่า 100,000 คน รองลงมาได้แก่ เทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ก็เป็นศูนย์กลางชุมชนขนาดปานกลางและขนาดมูลึก

ตามการพิจารณาคำับความสำคัญและการหาเขตอิทธิพลของศูนย์กลางชุมชนของภาค (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์: 2527). ใต้แบ่งศูนย์กลางชุมชนออกเป็น 4 ระดับ (แผนที่ 3. 4) และจำแนกพื้นที่ออกเป็นอนุภาคต่าง ๆ ดังนี้

อนุภาคที่ 1 จังหวัดชุมพร-สุราษฎร์ธานี มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือ เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 มีพื้นที่ใต้เขตอิทธิพล คือทุกอำเภอในจังหวัดชุมพร และทุกอำเภอยกเว้นอำเภอพนมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

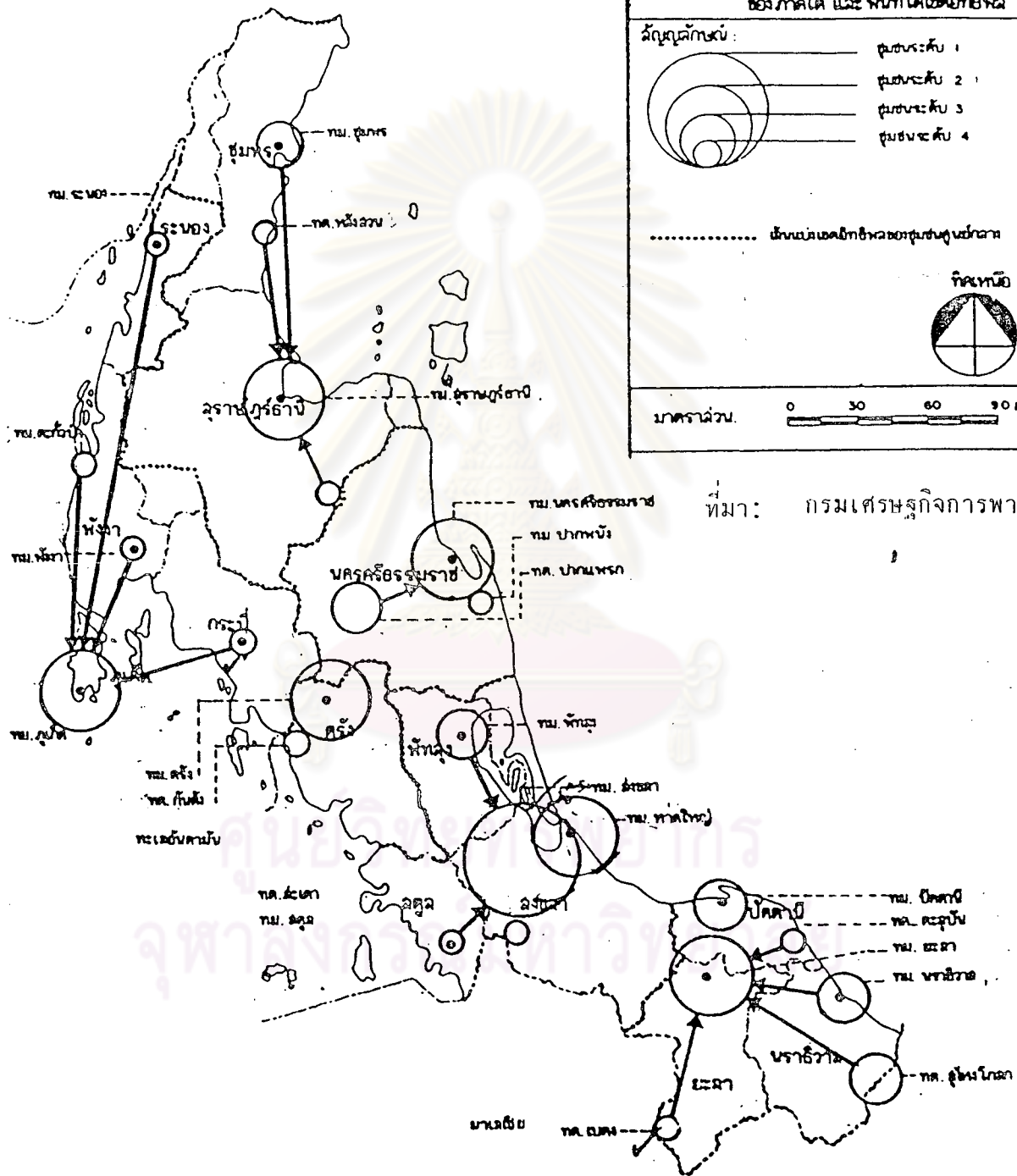
อนุภาคที่ 2 จังหวัดภูเก็ต-กระบี่-พังงา-ระนอง มีศูนย์กลางชุมชนหลัก คือเทศบาลเมืองภูเก็ต ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล ใต้แกทุกอำเภอในจังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ทุกอำเภอยกเว้นอำเภอกระบุรีในจังหวัดระนอง

อนุภาคที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศูนย์กลางชุมชนหลัก คือเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล ใต้แก ทุกอำเภอยกเว้นอำเภอขนอมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อนุภาคที่ 4 จังหวัดตรัง มีศูนย์กลางชุมชนหลัก คือเทศบาลเมืองตรัง ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล ใต้แก ทุกอำเภอในจังหวัดตรัง

อนุภาคที่ 5 จังหวัดสงขลา-พัทลุง-สตูล มีศูนย์กลางชุมชนหลัก คือเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งเป็นชุมชนเมืองระดับที่ 1 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล ใต้แก อำเภอในจังหวัดสงขลา พัทลุง และจังหวัดสตูล

อนุภาคที่ 6 จังหวัดยะลา-ปัตตานี-นราธิวาส มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือ เทศ-

บาลเมืองยะลา ซึ่งเป็นชุมชนเมืองระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล ไคแก์ ทุกอำเภอในจังหวัด ยะลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

การบริการด้านสังคม (คูทารางที่ 3.8 ประกอบ)

1. การศึกษา

ในค้ำของจ้ำนวนสถานศึกษา ในภาคใต้มีสถานศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ประถม ศึกษา จนถึงมหาวิทยาลัย มีโรงเรียนประถมศึกษารวมทั้งสิ้น 4,257 โรงเรียน วิทยาลัย 216 โรงเรียน จำนวนของโรงเรียนดังกล่าวผันแปรไปตามขนาดประชากรของแต่ละจังหวัด สำหรับภาคใต้จังหวัดที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่มากที่สุด ไคแก์ นครศรีธรรมราช สงขลา และ สุราษฎร์ธานี ส่วนจังหวัดที่มีโรงเรียนน้อยที่สุด ไคแก์ ภูเก็ต ระนอง สตูล ตามลำดับ

ส่วนการศึกษาในระดับสูง ไคแก์ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยนั้น อาจกล่าวได้ว่า มีศูนย์กลางตั้งอยู่ที่จังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยการศึกษาสาขาต่าง ๆ อีกหลายแห่ง

จังหวัดคร้งมี การศึกษาระดับสูง 2 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัย เกษตรกรรม ทั้งยังมีกำลังดำเนินการอยู่อีก 1 แห่งคือ วิทยาลัยพลศึกษา ซึ่งจะเปิดสอนใน ปี พ.ศ. 2529

2. การสาธารณสุข

ลักษณะการให้บริการทางสาธารณสุขของจังหวัดในภาคใต้ มีทั้งในภาครัฐ บาล และเอกชน ไคแก์ สถานีอนามัย และโรงพยาบาลจังหวัด

สถานบริการในระดับสูง คือ โรงพยาบาลจังหวัด ซึ่งสามารถให้บริการ แก่ประชากรได้ครั้งละจ้ำนวนมาก ๆ จากตารางที่ 3.9 จะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนโรงพยาบาล แพทย์ พยาบาล และเตียงคนไข้มากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา รองลงมาไคแก์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ยะลา และจังหวัดที่มีบุคคลากรทางสาธารณสุขน้อยที่สุด ไคแก์จังหวัดสตูล

ตารางที่ 3.8 จำนวนสถานศึกษาภาคใต้

สถานศึกษา	รวม	กระบี่	ชุมพร	ตรัง	นครศรีธรรมราช	นราธิวาส	ปัตตานี	พังงา	พัทลุง	ภูเก็ต	ยะลา	ระนอง	สงขลา	สตูล	สุราษฎร์ธานี
รร.มัธยมศึกษา	216	10	15	14	37	14	17	11	18	5	10	6	27	7	25
มหาวิทยาลัย	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
วิทยาลัยครู	5	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1
ว.พลศึกษา	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ว.นาฏศิลป์	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ว.อาชีวศึกษา	5	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	1
ว.เกษตรกรรม	9	-	1	1	1	1	-	1	1	-	-	-	1	1	1
ว.เทคนิค	12	-	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ว.เทคโนโลยี และอาชีวศึกษา	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
รวม(การศึกษา ระดับสูง)	40	1	3	2	5	2	3	2	2	3	3	1	7	2	4

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ

ยังมีฐานะเป็นโรงเรียนไม่ใช่วิทยาลัย

ตารางที่ 3.9 จำนวนโรงพยาบาลและบุคลากรทางสาธารณสุข ปี พ.ศ.2523

	จำนวน				สัดส่วนต่อประชากร		
	โรงพยาบาล	แพทย์	พยาบาล	เตียง	แพทย์	พยาบาล	เตียง
กระบี่	1	4	24	ไมทราบ	8,280	ไมทราบ	ไมทราบ
ชุมพร	1	10	39	255	32,482	7,962	1,247
ตรัง	1	13	57	251	34,010	7,836	1,762
นครศรีธรรมราช	1	21	72	506	61,777	16,868	2,564
นราธิวาส	2	12	57	490	36,033	6,980	882
ปัตตานี	1	9	46	249	49,923	9,107	1,804
พังงา	1	11	67	360	15,860	2,542	485
พัทลุง	1	7	29	250	58,143	14,149	1,628
ภูเก็ต	1	7	45	210	18,610	2,911	620
ยะลา	2	12	93	467	22,207	2,852	571
ระนอง	1	5	33	284	16,323	2,532	287
สงขลา	2	39	189	799	21,588	4,330	1,054
สตูล	1	2	24	200	80,485	6,520	805
สุราษฎร์ธานี	2	25	112	1,797	23,325	ไมทราบ	325

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

การคมนาคมขนส่ง

1. เส้นทางถนน ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ได้มีการก่อสร้างและปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินเข้าสู่ตัวจังหวัดทุกจังหวัด และมีทางหลวงแผ่นดินหรือทางหลวงจังหวัดเข้าสู่ตัวอำเภอเกือบทุกอำเภอ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นเส้นทางเชื่อมจังหวัดทางชายฝั่งตะวันตก ในขณะที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 เชื่อมต่อจังหวัดทางชายฝั่งตะวันออก และเส้นทางหลวงทั้งสองเส้นทางดังกล่าวถูกเชื่อมเข้าด้วยกันในแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 (สุราษฎร์ธานี-ตะตั่วป่า) โครงการเชื่อมโยง แนวตะวันออก-ตะวันออก-ตะวันตกยังไม่สมบูรณ์นัก ยังคงเป็นเส้นทางที่อ้อมและคดเคี้ยวนับว่าระบบถนนของภาคใต้ มีมาตรฐานต่ำกว่าภาคอื่น ๆ และมีปัญหาการเข้าถึงในบางพื้นที่

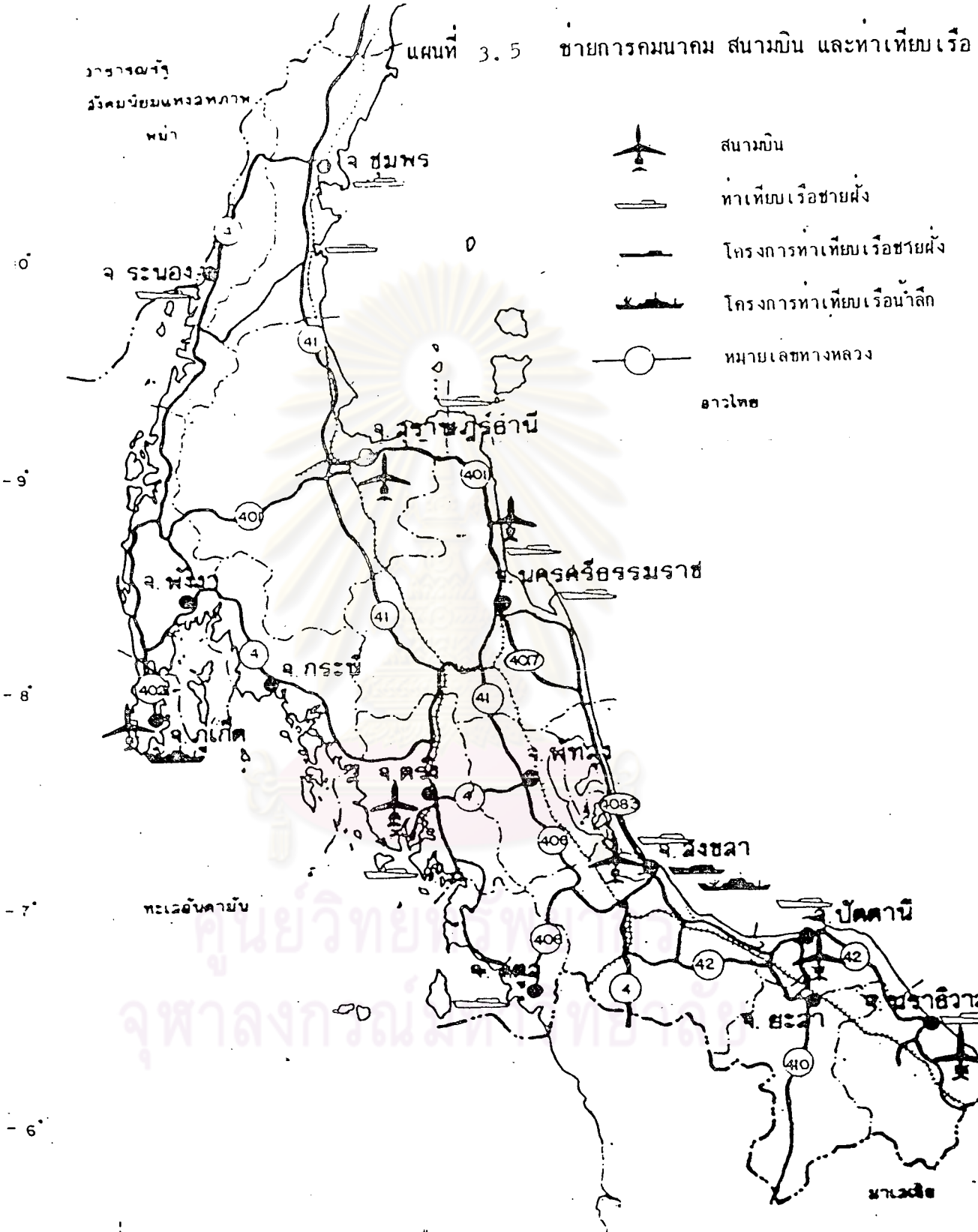
2. เส้นทางรถไฟ ทางรถไฟเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักของภาคใต้ทางคานชายฝั่งตะวันออก ส่วนจังหวัดต่าง ๆ ทางชายฝั่งตะวันตก ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูลนั้น ปัจจุบันยังไม่มีเส้นทางรถไฟตัดผ่าน

3. ท่าเรือ การขนส่งทางน้ำมีความสะดวกน้อยกว่าทางถนนและรถไฟ แต่นับว่ามีความสำคัญในด้านการขนส่งสินค้าของภาคใต้มาก ในปัจจุบันมีท่าเทียบเรือชายฝั่งและท่าเทียบเรือประมงอยู่ในทุกจังหวัดที่อยู่ติดทะเล จำนวน 17 แห่ง 12 จังหวัด ท่าเรือส่วนใหญ่มีบริการจำกัดเฉพาะในเขตจังหวัดที่ท่าเรือตั้งอยู่และมักจะมีปัญหาเรื่องน้ำตื้นและปากน้ำมีขนาดแคบทำให้ไม่สามารถรับเรือขนาดใหญ่ได้ ท่าเรือที่จะได้รับการพัฒนาเป็นท่าเรือน้ำลึกตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้แก่ ท่าเรือจังหวัดสงขลาและภูเก็ต ซึ่งคาดว่าจะเสร็จใน พ.ศ. 2530

4. การคมนาคมทางอากาศ ปัจจุบันภาคใต้มีสนามบิน 7 แห่ง ที่ท่าอากาศยานภูเก็ต ภูเก็ต ภูเก็ต ภูเก็ต นราธิวาส สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ซึ่งมีบทบาทในการขนส่งนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจเป็นอย่างมาก
(ดูแผนที่ 3.5. ประกอบ)

แนวนโยบายของรัฐในการพัฒนาภาคใต้

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่จะกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อลดความแออัดและแก้ปัญหาการเติบโตของกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะการเป็นเมืองโตเดี่ยว แนวทางในการพัฒนาภาคต่าง ๆ ของประเทศได้ถูกกำหนดไว้

ที่มา : กองแผนภาค สำนักผังเมือง

อย่างชัดเจนสำหรับภาคใต้นี้ รัฐ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้ (ตารางที่ 3.10)

1. การพัฒนาเมืองหลักภาคใต้

- พัฒนาเมืองหลักเรงรัด (ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5) ได้แก่ จังหวัดสงขลา (ภาคใหญ่/สงขลา)
- พัฒนาเมืองหลักอันคับริง (ในระยะต่อจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5) ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดภูเก็ต
- พัฒนาเมืองรอง ได้แก่ จังหวัดปัตตานี

2. การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

- การพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต กระบี่ พังงา และอำเภอกันตัง (จังหวัดตรัง)
- การพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
- การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และจังหวัดสงขลา
- การพัฒนาพื้นที่เขตชนบทของจังหวัดในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
- การพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายทะเล มหาสมุทรอินเดีย ได้แก่ จังหวัดระนอง ภูเก็ต กระบี่ และจังหวัดตรัง
- การพัฒนาพื้นที่ราบตอนกลางภาคใต้ลุ่มแม่น้ำตาปี (พระแสง-เขาพนม)
- การพัฒนาพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การพัฒนาพื้นที่ชนบทยากจนในเขตภาคใต้ รวม 5 จังหวัด

- จังหวัดปัตตานี	รวม 7 อำเภอ	2 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดนครศรีธรรมราช	รวม 9 อำเภอ	1 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดพัทลุง	รวม 8 อำเภอ	1 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดสงขลา	รวม 3 อำเภอ	1 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดสตูล	รวม 2 อำเภอ	

ตารางที่ 3.10 สรุปนโยบายการพัฒนาของรัฐ

นโยบายของรัฐ	กระบี่	ชุมพร	ตรัง	นครศรี- ธรรมราช	นรา ธิวาส	ปัตตานี	พังงา	พัทลุง	ภูเก็ต	ระนอง	ยะลา	สงขลา	สตูล	สุราษฎร์ธานี
การพัฒนาเมืองหลักรองของภาคใต้	-	-	-	-	-	เมืองรอง	-	-	เมืองหลัก อันดามันรอง	-	-	เมืองหลัก	-	เมืองหลัก อันดามันรอง
การพัฒนาภาคใต้ตอนบน	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	✓
การพัฒนาเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำ	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	✓	-	✓
การพัฒนาพื้นที่ชายทะเล	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-
การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
การพัฒนาพื้นที่ชนบทยากจนภาคใต้	-	-	-	9 อำเภอ	-	7 อำเภอ	-	8 อำเภอ	-	-	-	3 อำเภอ	2 อำเภอ	-
						2 กิ่งอำเภอ		1 กิ่งอำเภอ				1 กิ่งอำเภอ		
การพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม	-	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	-	✓	-
การพัฒนาพื้นที่ปลูกยาง	-	-	-	✓	-	✓	-	-	-	✓	-	✓	-	-
การพัฒนาพื้นที่ปลูกข้าว	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	-
การพัฒนาคานสาธารณสุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	-

4. การพัฒนาเร่งรัด และกระจายการผลิตสาขาเกษตรกรรม

- การพัฒนาปลูกยางแทนโดยเฉพาะในเขต 4 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ได้แก่จังหวัดยะลา ปัตตานี สตูล และจังหวัดนราธิวาส
- การพัฒนาเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลาและจังหวัดปัตตานี

5. การพัฒนาตามสาธารณสุข

- มุ่งปรับปรุงโรงพยาบาลศูนย์ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทบาทของจังหวัดตรังในระดับภาค

จากสภาพทั่วไปของภาคใต้ ทำให้ทราบถึงบทบาทเบื้องต้นของจังหวัดตรัง ในระดับภาค สามารถนำไปประกอบในการศึกษา ในรายละเอียดทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของพื้นที่เพื่อใช้ในการวางแผนโครงสร้างเพื่อการพัฒนาต่อไป

บทบาทของจังหวัดตรังในภาคใต้ที่ได้จากการเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ พบว่าจังหวัดตรัง มีระดับเศรษฐกิจ ประชากรและบริการทางสังคมอยู่ในระดับ ปานกลางใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยระดับภาค ทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านที่ตั้งของจังหวัด ปัจจุบันจังหวัดตรังเป็นเมืองปิด ไม่มีความสำคัญทางด้านการคมนาคมในระดับภาคการเติบโตของจังหวัดในระยะหลังจึงค่อนข้างต่ำ เพราะไม่มีปัจจัยจากภายนอกมาเสริม อย่างไรก็ตามก็สามารถสรุปบทบาทสำคัญของจังหวัดตรัง ในระดับภาคได้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการกลีกรวม เป็นข้อแตกต่างประการหนึ่งของจังหวัดตรังกับจังหวัดอื่น ๆ ทางชายฝั่งทะเลอันดามัน ที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความลาดชันสูง ไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก แต่สำหรับจังหวัดตรัง ยังคงมีพื้นที่ราบ และที่ลูกคลื่นลอนลาดที่เหมาะสม จึงนับเป็นแหล่งเกษตรกรรมแห่งหนึ่งของภาคใต้ พืชสำคัญที่ปลูกได้คือ ไม้แก๊ ยางพารา มะพร้าว พริกไทย ไม้ผล และปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ทำสวนยางพารา มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับ 3 ของประเทศและประมาณ ร้อยละ 11.47 ของภาคใต้

2. ศักยภาพด้านการประมง จังหวัดตรังจัดเป็นแหล่งประมงทะเลที่สำคัญของภาคใต้ สามารถจับสัตว์น้ำเค็มได้มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และมากที่สุด ในจังหวัดแถบชายฝั่งทะเลอันดามัน

3. ศักยภาพคานป่าไม้ จังหวัดตรัง มีทรัพยากรป่าไม้เหลืออยู่มาก โดยเฉพาะป่าชายเลน ที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจสำคัญ

4. ศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากเกษตรกรรม ทั้งจากการเพาะปลูก และการประมง จากผลผลิตเกษตรที่ผลิต ได้ภายในจังหวัด ตลอดจนสภาพการคมนาคมติดต่อกับภายนอก สะดวก ทั้งทางบก ได้แก่ ทางรถไฟ และถนน ตลอดจนยังมีท่าเรือกันตั้งเป็นท่าเรือน้ำลึก ที่เรือต่างประเทศสามารถเข้าเทียบท่าได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย